

Στάσεις και σχέσεις γηγενών και αλλοδαπών στην πολυπολιτισμική Κύπρο μετά το 2000. Η Συμβολή της διαπολιτισμικής αγωγής στην διαμόρφωσή τους.

Attitudes and relations of natives and foreigners in multicultural Cyprus after 2000. The contribution of intercultural education in their formation.

Κωνσταντίνα Λοΐζου, Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Frederick

Konstantina Loizou, PhD candidate, Frederick University

Abstract: Cyprus, as a crossroads of three continents, attracts a large number of immigrants every year. Greek-Cypriots create attitudes towards immigrants entering their country. According to Georgas (1986), attitudes are a consequence of stereotypes and reveal perceptions of social phenomena on the part of the individual. The purpose of this research is to outline and compare the attitudes and relationships of natives and foreigners by the age category on the island during the last twenty years. Furthermore, the purpose of the research is to identify the contribution of intercultural education in the formation of attitudes and relationships. The research in terms of its methodology is quantitative. The sample of the quantitative research consisted of 664 adult Greek Cypriots and 321 adult immigrants who come from various socio-economic backgrounds and live in the provinces of free Cyprus.

The researcher has chosen to outline the attitudes and the relations of natives and foreigners on the island during the last twenty years because during the accession of Cyprus to the European Union in 2004, a new flow of immigrants began, mainly from Central and Eastern countries which led to a change in the immigrant image of Cyprus.

The research tools of the quantitative research were the questionnaires “STA.SCHEI” and “ME.STA”, which explore the perceptions of Greek Cypriots towards foreigners and vice versa, as well as their opinion on the contribution of intercultural education in shaping of their attitudes and relationships. The collection of quantitative data started in June 2020 and was completed in October 2020. The researcher intends to conduct qualitative research through the use of semi-structured interviews that will contribute to in-depth analysis and interpretation of participants perceptions.

Keywords: foreigner, intercultural education, immigration, “ME.STA”, attitude, “STA.SCHEI”.

Περίληψη: Η Κύπρος ως χώρα σταυροδρόμι τριών ηπείρων προσελκύει κάθε χρόνο ένα μεγάλο αριθμό μεταναστών (Trimikliniotis&Demetriou, 2004).Οι Ελληνοκύπριοι/ες¹

¹Κατά τη συνέχεια του κειμένου θα γίνεται αναφορά μόνο στο αρσενικό γραμματικό γένος (νοείται και το θηλυκό γραμματικό γένος) στη λέξη «Ελληνοκύπριος» για οικονομία χώρου και για λόγους αισθητικής του κειμένου.

δημιουργούν στάσεις απέναντι στους μετανάστες που εισέρχονται στη χώρα τους αφού, σύμφωνα με το Γεώργα (1986), οι στάσεις που είναι συνέπεια στερεότυπων, φανερώνουν αντιλήψεις κοινωνικών φαινομένων από τη μεριά του ατόμου. Σκοπός της εν λόγω έρευνας είναι η χαρτογράφηση και η σύγκρισή τους προς την ηλικιακή ομάδα των στάσεων και σχέσεων γηγενών και αλλοδαπών στο νησί κατά την τελευταία εικοσαετία. Ακόμη, σκοπός της έρευνας αποτελεί ο εντοπισμός της συμβολής της διαπολιτισμικής αγωγής στη διαμόρφωση στάσεων και σχέσεων. Η έρευνα ως προς την μεθοδολογία της είναι ποσοτική. Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας αποτέλεσαν 664 ενήλικες Ελληνοκύπριοι και 321 ενήλικες αλλοδαπούς που προέρχονται από διάφορα κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα και κατοικούν στις επαρχίες της ελεύθερης Κύπρου.

Ο λόγος που επιλέχθηκε από την ερευνήτρια η χαρτογράφηση των στάσεων και σχέσεων των γηγενών και αλλοδαπών στο νησί κατά την τελευταία εικοσαετία είναι εξαιτίας του ότι κατά την προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, ξεκίνησε μια νέα ροή μεταναστών, κυρίως από χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Demetriou, 2013) κάτι που οδήγησε σε αλλαγή της μεταναστευτικής εικόνας της Κύπρου.

Τα ερευνητικά εργαλεία της ποσοτικής έρευνας αποτέλεσαν τα ερωτηματολόγια «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ.» και «ΜΕ.ΣΤΑ.», τα οποία διερευνούν τις αντιλήψεις των Ελληνοκυπρίων έναντι των αλλοδαπών και το αντίθετο, όπως και τις απόψεις τους για τη συμβολή της διαπολιτισμικής αγωγής στη διαμόρφωση των στάσεων και σχέσεων τους. Η συλλογή των ποσοτικών ερευνητικών δεδομένων ξεκίνησε από τον Ιούνιο του 2020 και ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2020. Η ερευνήτρια προτίθεται να προχωρήσει στη διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας μέσω της χρήσης ημι δομημένων συνεντεύξεων που θα συνεισφέρουν στην εις βάθος ανάλυση και ερμηνεία των αντιλήψεων των συμμετεχόντων.

Λέξεις – κλειδιά: αλλοδαπός, διαπολιτισμική αγωγή, μετανάστευση, «ΜΕ.ΣΤΑ.», στάση, «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ.».

1.Εισαγωγή

Στα Κυπριακά σχολεία η διαπολιτισμική εκπαίδευση δεν είναι μόνο εκπαίδευση αλλά, είναι και η ανάπτυξη ικανοτήτων που θα βοηθήσουν το μελλοντικό πολίτη να είναι ενεργός και να ζει αρμονικά σε μια ετερογενή πολιτισμική κοινωνία (Φωτίου, 2010).

Η παρούσα έρευνα θεωρείται καινοτόμος αφού, διενεργείται τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο και επιχειρεί να σκιαγραφήσει τις στάσεις (αντιλήψεις, συναισθήματα κτλ.) των γηγενών και αλλοδαπών από το 2000 και εντεύθεν που είναι εν πολλοίς αχαρτογράφητες. Ακόμη, η εν λόγω έρευνα επιχειρεί να εντοπίσει τη συμβολή της διαπολιτισμικής αγωγής στη διαμόρφωση στάσεων και σχέσεων σύμφωνα με τους συμμετέχοντες.

Επιπλέον, η έρευνα θεωρείται ως κοινωνικά υπεύθυνη, καθώς παράσχει στοιχεία και δεδομένα τεκμηρίωσης όσο ν’ αφορά την αλλαγή στάσεων ή τις αντιστάσεις στις αλλαγές των συμμετεχόντων παράλληλα με τον ρόλο της διαπολιτισμικής αγωγής.

Μάλιστα, η έρευνα επικεντρώνεται στις έννοιες αποδοχή- απόρριψη εξετάζοντας το κατά πόσο τα εκπαιδευτικά συστήματα διδάσκοντας στους μαθητές τα εθνικά χαρακτηριστικά και την αποδοχή διαφορετικών από το δικό τους πολιτισμό, προωθούν τη διαπολιτισμική επικοινωνία (Γεωργογιάννης, 2008) και συνάμα οδηγούν στη διαμόρφωση θετικότερων στάσεων και σχέσεων μεταξύ των γηγενών και των ξένων μιας χώρας.

2. Θεωρητικό πλαίσιο

Στο πιο κάτω μέρος κρίνεται ως αναγκαία η καταγραφή και η ερμηνεία των βασικών εννοιών του θέματος όπως προκύπτει από τον τίτλο της εργασίας που θα οδηγήσει τον αναγνώστη σε πλήρη κατανόηση του θέματος.

2.1 Μετανάστευση

Η παγκοσμιοποίηση, η οικονομική ανάπτυξη και η εξέλιξη της τεχνολογίας οδήγησαν στην ανάπτυξη δυνατών δεσμών μεταξύ των χωρών και στη δημιουργία νέων μεταναστευτικών ροών. Η σημασία του φαινομένου της μετανάστευσης επηρεάζεται κατά τον Καμπούρη (2020), από τη δημιουργία ισχυρών δεσμών μεταξύ των ατόμων και των χωρών που έχουν διαφορετικό πολιτισμό μεταξύ τους (Καμπούρης, 2020).

Σύμφωνα με τον Χαράκη (2005), το φαινόμενο της μετανάστευσης πρέπει να εξετάζεται μέσα από τις πολιτικές, πολιτιστικές και κοινωνικοοικονομικές μεταλλαγές του πλανήτη μας. Κατά τη Διεθνή Έκθεση Μετανάστευσης (όπως καταγράφεται στον Χαράκη, 2005) ο αριθμός των μεταναστών κατά την δεκαετία του 1990 με 2000 αυξήθηκε κατά 20% με τον αριθμό των μεταναστών το 1990 να ανέρχεται στα 120 εκατομμύρια ενώ, το 2000 στα 150 εκατομμύρια. Μάλιστα, ο Χαράκης (2005), σημειώνει πως κατά το 2000 η κυρίαρχη τάση για ανεύρεση εργασίας προερχόταν από τις φτωχότερες στις πλουσιότερες χώρες (Χαράκης, 2005).

2.2 Αλλοδαπός

Αναφερόμενοι στην έννοια «αλλοδαπός» παραπέμπουμε σε οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν έχει την ιθαγένεια του κράτους που διαμένει ή δεν έχει καθόλου ιθαγένεια από κανένα κράτος. Συγκεκριμένα, ο αλλοδαπός είναι ο μη – γηγενής, ο μη – πολίτης της χώρας που διαμένει. Σημαντικές κατηγορίες των αλλοδαπών είναι η κατηγορία των μεταναστών και των προσφύγων (Τζιντζίδης & Βεργίδης, 2008). Στη παρούσα έρευνα υιοθετείται ο ορισμός της έννοιας που αποδόθηκε από τους ερευνητές Τζιντζίδης & Βεργίδης (2008).

Δυστυχώς, παρατηρείται συχνά εκμετάλλευση των αλλοδαπών από τους γηγενείς στην Κύπρο. Ο Χαράκης (2005), καταγράφει διάφορους τρόπους με τους οποίους ορισμένοι Κύπριοι εκμεταλλεύονται απροστάτευτους αλλοδαπούς στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι αντίξοες και απάνθρωπες εργασιακές συνθήκες στις οποίες εργάζονται οι αλλοδαποί, η μη παροχή ταμείου προνοίας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, τα μειωμένα μεροκάματα και η σεξουαλική εκμετάλλευση.

2.3 Στάση

Η έννοια στάση αποτελεί με την σειρά της βασική έννοια της εν λόγω έρευνας και μάλιστα, καταγράφεται στον τίτλο της εργασίας. Προκειμένου, να επιτευχθεί η επαρκής κατανόηση αυτής της βασικής έννοιας από τον αναγνώστη κρίνεται ως απαραίτητη η αποσαφήνιση της.

Ως στάση, σύμφωνα με τους Petty, Cacioppo και Goldman (1981), ορίζεται ένα θετικό ή αρνητικό, γενικό ή διαρκές συναίσθημα για ένα άτομο ή συγκεκριμένη ομάδα ατόμων ή συγκεκριμένο αντικείμενο. Κατά τους Pratkanis και Greenwald (1989), η στάση είναι η αξιολόγηση του ατόμου σε ένα αντικείμενο της σκέψης. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με τον ορισμό των Pratkanis και Greenwald (1989), οι στάσεις αναπαριστώνται στη μνήμη του ατόμου. Η αξιολόγηση των στάσεων, η διάκριση των προϋποθέσεων και συνεπειών των συμπεριφορικών, γνωστικών, συναισθηματικών στάσεων και η αναπαράσταση των στάσεων στη μνήμη αποτελούν κύριες υπάρχουσες όψεις των στάσεων (Olson & Zanna, 1993). Στην παρούσα έρευνα υιοθετείται η απόχρωση της έννοιας στάσης όπως, δίνεται από τους ερευνητές Petty, Cacioppo και Goldman (1981).

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι στάσεις περιλαμβάνουν τη σταθερότητα διότι οι στάσεις του ατόμου δύσκολα αλλάζουν και εναντιώνονται σε κάθε αλλαγή. Οι στάσεις μαθαίνονται και διαπλάθονται από το έμμεσο και το άμεσο περιβάλλον του ανθρώπου. Η οικογένεια ως κοινωνικός φορέας διαμορφώνει τις στάσεις του παιδιού από μικρή ηλικία όπως για παράδειγμα, οι στάσεις του ελληνόπουλου απέναντι στους Τούρκους (Γεώργας, 1986).

Σύμφωνα με τον Rohner (2005), όπως καταγράφει η Δημητρίου (2013), ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα σκέφτονται για τον εαυτό τους και τον κόσμο τους διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο ζουν τη ζωή τους.

Παρόλο που οι στάσεις του ατόμου δύσκολα αλλάζουν και εναντιώνονται σε κάθε αλλαγή, η αλλαγή στάσεων επιτυγχάνεται όταν το άτομο επιχειρεί να αντικαταστήσει μια ήδη υπάρχουσα στάση σε μια άλλη στάση που είναι διαφορετική από την προϋπάρχουσα. Η εκφραζόμενη συμπεριφορά του ατόμου επηρεάζει τη στάση του. Όταν το άτομο αντικαταστεί τις υπάρχουσες στάσεις τότε επιτυγχάνεται η αλλαγή στη συμπεριφορά του (Γεώργας, 1990).

2.4 Διαπολιτισμικότητα

Ο όρος διαπολιτισμικότητα παρόλο που χρησιμοποιείται συχνά από πολλά άτομα στην καθημερινή ζωή εντούτοις, η ακριβής σημασία του δεν είναι γνωστή από πολλούς. Αναλυτικότερα, ο όρος διαπολιτισμικότητα παραπέμπει σε μια διαλεκτική σχέση και στη συνεργασία ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικές εθνικότητες. Κατά τους Παλαιολόγου και Ευαγγέλου (2003), ο όρος διαπολιτισμικότητα δηλώνει τη διαδικασία αμοιβαίας συνεργασίας, αλληλεπίδρασης και συνάντησης και ανάπτυξης του πολιτισμού. Η απόχρωση του όρου που δίνεται από τους Παλαιολόγου και Ευαγγέλου (2003), είναι αυτή που υιοθετείται στη συγκεκριμένη εργασία.

Όταν αναφέρει κανείς τη διαπολιτισμικότητα στην εκπαίδευση αυτό σημαίνει την ύπαρξη αλλοδαπών μαθητών στα σχολεία (Νικολάου, 2010). Με τη διαπολιτισμικότητα στην εκπαίδευση επιτυγχάνεται η αποδοχή της κουλτούρας, του τρόπου σκέψης και του πολιτισμού του κάθε ατόμου όπως, και η δημιουργία αλληλεγγύης.

Ακόμη, η διαπολιτισμικότητα αποτελεί μια διαδικασία όπου τα άτομα, τα σύνολα ατόμων και τα έθνη από διαφορετικούς πολιτισμούς αναγνωρίζουν την πολιτισμική ετερότητα και συνάμα τη βιώνουν μέσα από συνθήκες συνεργασίας. Η έννοια της «Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας», που είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της διαπολιτισμικότητας, δηλώνει την πρόθεση ή/και την αναγκαιότητα για επικοινωνία σε ένα μακρο – επίπεδο ή μικρο – επίπεδο. Η ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων προϋποθέτει την επιθυμία για επικοινωνία χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπα (Γεωργογιάννης, 2008).

2.5 Ιστορική αναδρομή του φαινομένου της μετανάστευσης στην Κύπρο

Ως γνωστό, η Κύπρος βρίσκεται στη νοτιοανατολική Μεσόγειο που εύκολα συναντιέται με την Ευρώπη, την Αφρική και την Ασία (Τριμικλινώτης, 2019). Η γεωγραφική θέση της Κύπρου την οδηγεί εδώ και χρόνια στο να αντιμετωπίζει ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου. Επιπρόσθετα, πέρα από τα μεταναστευτικά ζητήματα η Κύπρος, από τη δεκαετία του 1950 αντιμετωπίζει διασκόρπιση πολιτικών και κοινωνικών ζητημάτων ανάμεσα στην Ελληνοκυπριακή και Τουρκοκυπριακή κοινότητα (Τριμικλινώτης, 2019).

Η Κύπρος είναι ένα νησί με πολύ περίπλοκη ιστορία υπηκοότητας εξαιτίας της δικαιοδικής φύσης της και της συνεχιζόμενης σύγκρουσης μεταξύ των δύο βασικών εθνοτικών ομάδων της (Demetriou, 2013). Από την ανεξαρτησία το 1960, υπήρξαν δύο κοινώς αναγνωρισμένες κοινότητες, οι Ελληνοκύπριοι (82%) και οι Τουρκοκύπριοι (18%), οι οποίοι διατηρούν ξεχωριστές ταυτότητες με βάση την εθνικότητα, τη θρησκεία, τη γλώσσα κλπ (Τριμικλινώτης, 2019).

Για μεγάλο χρονικό διάστημα, η Κύπρος ήταν μια χώρα μετανάστευσης σε πλουσιότερες χώρες, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ, Αυστραλία και Νότια Αφρική, κυρίως για οικονομικούς λόγους. Τα γεγονότα του 1974 δημιούργησαν μια μοιρασμένη χώρα, η οικονομία και η κοινωνία της Κύπρου καταστράφηκαν, αλλά είχαν ως επακόλουθο τη δημιουργία των προϋποθέσεων για γρήγορο εκσυγχρονισμό (Trimikliniotis&Demetriou, 2004).

Το νότιο μέρος της Κύπρου άρχισε σιγά σιγά μετά την εισβολή, δηλαδή μετά το 1974, να έχει οικονομική ανάπτυξη που επήλθε από τον τουρισμό, τις ναυτιλιακές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (Demetriou, 2013). Η περίοδος αυτή της οικονομικής ανάπτυξης του νότιου μέρους της Κύπρου είναι η βάση στην οποία στηρίζεται ο χαρακτήρας της μετανάστευσης (Demetriou, 2013).

Αναλυτικότερα, οι Κύπριοι μετακινήθηκαν κυρίως για οικονομικούς λόγους σε αρκετές χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, τις Η.Π.Α, την Αυστραλία και την Ελλάδα. Μετά την Τούρκικη εισβολή, δηλαδή μετά το 1974, οι Κύπριοι άρχισαν να μετακινούνται περισσότερο (Γουλιάμος & Βρυωνίδης, 2010), εξαιτίας της φτώχειας και της κοινωνικής αναταραχής που άφησε στο πέρασμα του ο πόλεμος.

Στην κυπριακή κοινωνία δημιουργήθηκαν πολλές κοινωνικές αλλαγές, ιδιαίτερα μετά από τον πόλεμο του 1974. Η αυξημένη μετανάστευση προς το νησί δημιούργησε νέες πραγματικότητες στον κοινωνικό περιβάλλον της χώρας. Ένας βαθύς κοινωνικός μετασχηματισμός – το φαινόμενο της μετανάστευσης - άλλαξε το πρόσωπο της Κύπρου, τις αντιλήψεις και τις στάσεις των ανθρώπων της (Demetriou, 2013).

Αξίζει να σημειωθεί πως στην Κύπρο στις αρχές της δεκαετίας του '90, υπήρχε μια ανικανότητα τοπικής προσφοράς εργασίας που δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στις ανάγκες της (Trimikliniotis&Demetriou, 2004). Για αυτό λοιπόν, κατά τις αρχές της εν λόγω δεκαετίας (δεκαετίας του '90), η τότε Κυπριακή Κυβέρνηση αποφάσισε την εισδοχή εργατικού δυναμικού με προσωρινή άδεια παραμονής στην Κύπρο(Trimikliniotis&Demetriou, 2004). Τη δεκαετία λοιπόν, του '90 ξεκίνησε να εισέρχεται στην Κύπρο ένας μεγάλος αριθμός ξένων εργατών κυρίως από χώρες της Ασίας και από χώρες της ανατολικής Ευρώπης (Trimikliniotis&Demetriou, 2004).

Ο Χαράκης (2005), έκανε αναφορά στην εμφάνιση υπερβολικής ζήτησης στην Κύπρο για εργατικό δυναμικό, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, και ιδιαίτερα για τα επαγγέλματα τα οποία θεωρούνταν από τους Κύπριους ως «υποτιμητικά».

Οι Anthias και Lazarides (2000), όπως καταγράφει η Δημητρίου (2013), αναφέρουν ότι από τη δεκαετία του 1980 και του 1990 ο μεγάλος αριθμός Κυπρίων γυναικών που εισήλθε στο εργατικό δυναμικό δημιούργησε ένα κενό όσον αφορά τη φροντίδα των παιδιών, καθώς και τη φροντίδα των ηλικιωμένων, που παραδοσιακά ήταν ευθύνη των γυναικών (Χαράκης, 2005). Επιπλέον, κατά τη δεκαετία του 1990, πολλοί ανατολικοί Ευρωπαίοι άρχισαν να μεταναστεύουν στην Κύπρο (κυρίως από τη Ρωσία, την πρώην Γιουγκοσλαβία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία), εξαιτίας της υπερβολικής ζήτησης που υπήρχε για εργατικό δυναμικό (Demetriou, 2013).

Η μαζική εισροή εποχιακού εργατικού δυναμικού συμφωνά με τον Χαράκη (2005), οδήγησε τους Κύπριους στο να ανησυχούν και να είναι καχύποπτοι απέναντι στους ξένους. Αυτή η καχυποψία οδήγησε τους Κύπριους να ταυτίζουν τους ξένους φοιτητές με τους ξένους παράνομους ή νόμιμους εργάτες (Demetriou, 2013). Το αποτέλεσμα αυτής της καχυποψίας των Κυπρίων κατά τον Χαράκη (2005), ήταν το να μην επιτύχει το κυπριακό σύστημα να

μεταφέρει το μήνυμα του ότι η Κύπρος είναι μια χώρα φιλόξενη. Όταν όμως η Κύπρος προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, ξεκίνησε μια νέα ροή μεταναστών, κυρίως από χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Χαράκης, 2005).

Κατά την τελευταία δεκαετία ‘2010-2020’, εντοπίζεται η πλειοψηφία των μεταναστών στην Κύπρο να εργάζεται με χαμηλό μισθό και να ασκεί ανειδίκευτα επαγγέλματα (Γουλιάμος & Βρυωνίδης, 2010). Συνήθως οι περισσότεροι μετανάστες στην Κύπρο είναι γυναίκες και οι χώρες καταγωγής τους είναι Ασιατικές χώρες όπως οι Φιλιππίνες και η Σρι – Λάνκα (Demetriou, 2013). Τα επαγγέλματα που ασκούν αυτές οι μετανάστριες γυναίκες στην Κύπρο είναι κυρίως το επάγγελμα των οικιακών βοηθών (Demetriou, 2013). Οι άντρες μετανάστες στην Κύπρο, οι οποίοι έχουν καταγωγή από Ασιατικές χώρες, ασκούν κυρίως τα επαγγέλματα της οικοδομής και της αγροτικής βιομηχανίας²⁵. Οι μετανάστες όπου οι χώρες καταγωγής τους είναι από χώρες Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, εργάζονται συνήθως στη ξενοδοχειακή βιομηχανία (Demetriou, 2013).

Η Δημητρίου (2013), συμφωνεί με τους Γουλιάμο και Βρυωνίδα (2010) ότι οι περισσότεροι μετανάστες στην Κύπρο κατά τη δεκαετία 2010-2020 εργάζονται ως ανειδίκευτοι εργάτες. Ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών είναι γυναίκες από τις Φιλιππίνες, τη Σρι Λάνκα και άλλες ασιατικές χώρες και απασχολούνται κυρίως ως υπηρέτριες (Χαράκης, 2005).

Εν κατακλείδι, η Κύπρος κατατάσσεται στη δεύτερη θέση μετά τη Ρωσία αναφορικά με την υποβάθμιση της πολιτιστικής ζωής και παράδοσης της από άτομα που έρχονται να ζήσουν στην Κύπρο (Demetriou, 2013).

2.6 Μεταναστευτική Πολιτική της Κύπρου

Η μεταναστευτική πολιτική που είναι σχεδιασμένη ως πολιτική που ακολουθεί αστυνομικά μέτρα, αντιμετωπίζει την πολυάριθμη συρροή μεταναστών (Πετράκου, 2009). Σύμφωνα με την Πετράκου (2009), η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης φανερώνει τη διαδικασία ενίσχυσης της κοινοτικής πολιτικής οργάνωσης, των θεσμών και των οργάνων της και οργανώνεται μέσα από το σχεδιασμό μιας κοινής μεταναστευτικής πολιτικής (ως μέρος της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής).

Η μεταναστευτική πολιτική της Κύπρου τα τελευταία χρόνια έχει περιοριστεί. Η έννοια «προληπτική αποτροπή» μπορεί να χαρακτηριστεί ως η στρατηγική του πολιτικού ασύλου όπου με αυτή την στρατηγική δεν υπάρχουν ελκυστικές συνθήκες υποδοχής για τους πρόσφυγες στην Κύπρο (Τριμικλινώτης, 2019). Η φιλοσοφία αυτής της στρατηγικής στηρίζεται στο ότι τα άτομα δεν είναι στην πραγματικότητα πρόσφυγες αλλά, πρόκειται για οικονομικούς μετανάστες και έτσι πρέπει να μειωθούν οι παράγοντες έλξης για τη χώρα. Παρ’ όλη αυτή τη στρατηγική που εφαρμόζεται στην Κύπρο, ο αριθμός άφιξης των αιτούντων ασύλου είναι αυξημένος (Τριμικλινώτης, 2019).

Υπάρχουν δύο κύρια κέντρα γενικής φιλοξενίας αιτούντων ασύλου στην Κύπρο. Το πρώτο κέντρο γενικής φιλοξενίας βρίσκεται στην Κοφίνου και το δεύτερο το οποίο δημιουργήθηκε

το 2019 βρίσκεται στην Κοκκινοτριμιθιά. Τα κέντρα φιλοξενίας παρέχουν τις βασικές προμήθειες, μαθήματα γλώσσας και ψυχαγωγία για τα παιδιά.

Σύμφωνα με τον Τριμικλιιώτη (2019), η Κύπρος δεν είναι επαρκές προετοιμασμένη για να αντιμετωπίσει την αύξηση των αριθμών αφίξεων προσφύγων. Για αυτό λοιπόν είναι αναγκαίο να μεταρρυθμιστούν ριζικά τα συστήματα ασύλου και μετανάστευσης για να εξασφαλίζουν τη σωστή προστασία των προσφύγων και να διασφαλίζουν τα δικαιώματα των μεταναστών (Τριμικλιιώτης, 2019).

Το 2005, σύμφωνα με το Τμήμα Στατιστικής Κύπρου, ο συνολικός αριθμός των νόμιμων ξένων κατοίκων ανήλθε στο 12,9%. Οι παράνομοι ξένοι μετανάστες υπολογίζονται περίπου στις είκοσι με τριάντα χιλιάδες (Γουλιάμος & Βρυωνίδης, 2010). Τα πιο πάνω δεδομένα είχαν ως επακόλουθο την κατάταξη της Κύπρου ως το κράτος με το μεγαλύτερο ποσοστό αύξησης πληθυσμού σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση (Γουλιάμος & Βρυωνίδης, 2010).

Ο Υπουργός Εσωτερικών της Κύπρου (κύριος Νουρής), στις πρόσφατες δηλώσεις του που έγιναν στις 18 Ιουνίου του 2020, παρουσίασε μια ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική και πολιτική ασύλου που ενσωμάτωνε αυστηρότερους νόμους σχετικά με εικονικούς γάμους και εικονικούς φοιτητές (sigmalive, 2020).

Αναφορικά, με το θέμα των εικονικών φοιτητών, οι Πασιαρδής, Χριστοφίδης και Νεάρχου (2001), επισήμαναν ότι την τελευταία δεκαετία εισέρχονται νεαροί μετανάστες στην Κύπρο για να φοιτήσουν σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κύπρου αλλά, παρ’ όλα αυτά καλύπτουν τις θέσεις εργασίας που δεν καλύπτουν οι Κύπριοι.

Επιπρόσθετα, ο Υπουργός Εσωτερικών τόνισε ότι η Κύπρος κινδυνεύει από την μετανάστευση στη δημογραφική αλλοίωσή της (sigmalive, 2020). Είναι αναγκαία να εγκριθεί νέα μεταναστευτική πολιτική, σύμφωνα με τον Υπουργό Εσωτερικών, ιδιαίτερα προς αντιμετώπιση της εκμετάλλευσης που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι αλλοδαποί από τους Κύπριους (sigmalive, 2020).

Τέλος, η Κυπριακή κυβέρνηση υποστήριξε ότι το 2020 θα είχε ένα νέο σχέδιο δράσης για την ένταξη των μεταναστών χωρίς διακρίσεις (Τριμικλιιώτης, 2019). Το σχέδιο σήμερα (εν έτη 2021), παραμένει στα σκαριά.

2.7 Διαπολιτισμική αγωγή

Η έννοια της διαπολιτισμικής αγωγής αποτελεί τον πυρήνα ή αλλιώς την «καρδιά» της παρούσας έρευνας. Διαβάζοντας κανείς τον τίτλο της εργασίας διαπιστώνει τη βασική βαρύτητα που έχει αυτή η έννοια στην εν λόγω εργασία. Για τους πιο πάνω λόγους, η αποσαφήνιση της συγκεκριμένης έννοιας κρίνεται ως επιτακτική.

Με την πρόθεση «δια» στον όρο διαπολιτισμική αγωγή σύμφωνα με τους εισηγητές στην Ελλάδα κατά τη δεκαετία του '80 αναφέρεται η πολιτισμική αλληλεπίδραση. Σκοπός της

διαπολιτισμικής αγωγής δεν είναι άλλος από την πλήρη περιγραφή και την ερμηνεία των φαινομένων (Γκότοβος, 2002).

Η διαπολιτισμική αγωγή εμπεριέχει την έννοια «πολιτισμό», ο οποίος χρησιμοποιείται σε στενή (πχ σε υψηλές επιδόσεις μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων στην τέχνη, ποίηση, λογοτεχνία, μουσική κλπ) και σε πλατιά έννοια (Δαμανάκης, 1989).

Η πολυπολιτισμικότητα η οποία στις μέρες μας είναι «δεδομένη», εξαιτίας της μετανάστευσης των ατόμων σε διάφορες χώρες επιφέρει τη «διαπολιτισμικότητα» (interculturalism) η οποία είναι το «ζητούμενο» (Δαμανάκης, 1989).

Η «διαπολιτισμική αγωγή» απευθύνεται σε «ντόπιους» και «ξένους» και επιδιώκει να τους ευαισθητοποιήσει έτσι, ώστε να κυριαρχεί μεταξύ τους μια αμοιβαία ανοχή, κατανόηση, αναγνώριση και αποδοχή. Πέρα απ' αυτό, η διαπολιτισμική αγωγή απευθύνεται περισσότερο σε θεσμούς και κοινωνικές ομάδες και λιγότερο στο μεμονωμένο άτομο (Δαμανάκης, 1989).

Στη παρούσα έρευνα επιλέχθηκε να υιοθετηθεί η απόχρωση της έννοιας της διαπολιτισμικής αγωγής όπως αυτή δίνεται από το Δαμανάκη (1989), κατά την οποία η διαπολιτισμική αγωγή προσπαθεί να διατυπώσει τους στόχους, το περιεχόμενο της διαπαιδαγώγησης και της εκπαίδευσης των νέων γενεών με τρόπο που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας (Δαμανάκης, 1989).

Στην προσπάθεια της η διαπολιτισμική αγωγή να επιτύχει τα πιο πάνω δανείστηκε από την ανθρωπολογία, την εθνολογία και την κοινωνιολογία της εκπαίδευσης κάποιες θεωρητικές αρχές. Οι θεωρητικές αρχές (αξιώματα) είναι οι εξής: η αρχή της ισοτιμίας των πολιτισμών, η υπόθεση του ελλείμματος και της διαφοράς και την αρχή των ίσων ευκαιριών (Δαμανάκης, 1989).

Όσο ν' αφορά τη διαπολιτισμικότητα στα αναλυτικά προγράμματα, αυτή αναπτύσσεται στα πολυπολιτισμικά κοινωνικά πλαίσια στοχεύοντας στην αλληλεπίδραση, στην συνεργασία και στην κατανόηση ανάμεσα σε μαθητές που προέρχονται από ποικίλες πολιτισμικές ομάδες

Συνοψίζοντας, η διαπολιτισμική θεωρία επιδιώκει τηνπολιτισμική συνάντηση ανάμεσα σε ντόπιους και ξένους προκειμένου, να δημιουργηθούν καινούριοι τρόποι συμβίωσης που να ανταποκρίνονται στην πολυπολιτισμικότητα και το σχολείο οφείλει να αναζητήσει νέους στόχους, νέα περιεχόμενα και νέους τρόπους μάθησης που να ανταποκρίνονται σε αυτές τις πολυπολιτισμικές συνθήκες διδασκαλίας (Δαμανάκης, 1989).

3. Ερευνητικό μέρος

3.1 Το δείγμα της έρευνας

Η μεθοδολογία της έρευνας συνίσταται σε ποσοτική. Το δείγμα στην ποσοτική έρευνα αποτέλεσαν 64 ενήλικες Ελληνοκύπριοι και 321 ενήλικες αλλοδαποί που προέρχονται από ποικίλα κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα και κατοικούν σε επαρχίες της ελεύθερης Κύπρου.

Η ελλειμματική διαφορά ανάμεσα στον αριθμό του δείγματος των Ελληνοκύπριων με αυτό των μεταναστών στην ποσοτική έρευνα έγκειται στο ότι οι γηγενείς υπερεισχύουν αριθμητικά έναντι των αλλοδαπών (Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, 2011). Η επιλογή του δείγματος ήταν τυχαία και το μέγεθος του δείγματος ήταν πολυπληθές κάτι που επιφέρει την αντιπροσωπευτικότητα στην έρευνα.

3.2 Ποσοτικά ερευνητικά εργαλεία συλλογής των δεδομένων

Για τους σκοπούς υλοποίησης της παρούσας έρευνας, τα ποσοτικά ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν τα ερωτηματολόγια «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ.» και «ΜΕ.ΣΤΑ.». Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν σε αλλοδαπούς και Ελληνοκύπριους που κατοικούν στις επαρχίες της ελεύθερης Κύπρου. Το ερωτηματολόγιο «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ.» απευθύνεται στους Ελληνοκύπριους ενώ, το ερωτηματολόγιο «ΜΕ.ΣΤΑ.» απευθύνεται στους αλλοδαπούς. Το ερωτηματολόγιο «ΜΕ.ΣΤΑ.» μεταφράστηκε στα Ελληνικά, Αγγλικά, Ρώσικα, Αραβικά, Πακιστανικά (Ουρντού) και Μπαγκλαντές (Βεγγαλικά).

Τα ερωτηματολόγια κρίθηκαν ως κατάλληλα μέσα για την υλοποίηση της παρούσας έρευνας καθώς, δίνουν τη δυνατότητα για μια γενικευμένη διερεύνηση των στάσεων και σχέσεων των Ελληνοκυπρίων και των μεταναστών και των απόψεων τους αναφορικά με τη συμβολή της διαπολιτισμικής αγωγής στην διαμόρφωσή τους. Άξιον αναφοράς είναι ότι τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα για να κατοχυρωθεί η ηθική δεοντολογία. Η εγκυρότητα περιεχομένου εξασφαλίστηκε από τον έλεγχο ειδικών (από την επιβλέπουσα καθηγήτρια και από δύο καθηγητές πανεπιστημίου με ειδίκευση στο συγκεκριμένο αντικείμενο). Η φαινομενική εγκυρότητα εξασφαλίστηκε από την ερευνήτρια κατόπιν εκτενής μελέτης της υφιστάμενης βιβλιογραφίας. Η αξιοπιστία εξασφαλίστηκε από τον έλεγχο των δεδομένων με τη στατιστική ανάλυση του προγράμματος SPSS ελέγχοντας την τιμή του δείκτη Cronbachalpha ($\geq 0,7$).

Συγκεκριμένα από τον έλεγχο των δεδομένων που συλλέχθηκαν από την πιλοτική χορήγηση του ερευνητικού εργαλείου «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ» σε δείγμα 50 ατόμων εντοπίστηκε ότι η τιμή του δείκτη Cronbachalpha για τη συνολική αξιοπιστία του ερευνητικού εργαλείου ανήλθε στο 0,854 και η συνολική αξιοπιστία του ερευνητικού εργαλείου «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ» για το σύνολο του δείγματός (664) ανήλθε στο 0,775. Σύμφωνα με τα πιο πάνω αποτελέσματα διασφαλίστηκε η συνολική αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής του ερευνητικού εργαλείου «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ».

Κατά τον ίδιο τρόπο η ερευνήτρια έλεγξε και την αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής του δεύτερου της ερευνητικού εργαλείου με το όνομα «ΜΕ.ΣΤΑ», όπου και αυτή με τη σειρά της ήταν πάρα πολύ υψηλή και ικανοποιητική τόσο κατά την πιλοτική χορήγηση του «ΜΕ.ΣΤΑ» όσο και κατά τον έλεγχο των συνολικών δεδομένων του «ΜΕ.ΣΤΑ». Συγκεκριμένα ο δείκτης

της εσωτερικής αξιοπιστίας Cronbachalpha για το σύνολο του ερευνητικού εργαλείου «ΜΕ.ΣΤΑ.», κατά την πιλοτική χορήγηση του σε δείγμα 50 αλλοδαπών ανήλθε στο 0,869 και για το σύνολο του δείγματός (321 αλλοδαποί) ανήλθε στο 0,853.

Πιο κάτω παρουσιάζονται σε πίνακες τα αποτελέσματα που εξήχθησαν από τη στατιστική ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων σε ορισμένες δηλώσεις που εμπεριέχονταν στα ερωτηματολόγια «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ» και «ΜΕ.ΣΤΑ» και που αντικατοπτρίζουν τη διαφοροποίηση των στάσεων που υπάρχει ως προς τις ηλικιακές ομάδες και χαρτογραφούν τις στάσεις και σχέσεις γηγενών και μεταναστών εν έτη 2020.

4. Αποτελέσματα

Πίνακας 1:
«ΣΤΑ.ΣΧΕΙ.»

Δηλώσεις	Linkert				
	Κλίμακα				
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
«Θεωρώ πως οι μετανάστες οφείλουν να εγκαταλείπουν πλήρως τον πολιτισμό της χώρας καταγωγής τους και να υιοθετούν τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής.»	Ηλικία 18 - 38: 9,9%	Ηλικία 18 - 38:10%	Ηλικία 18 - 38:11,9%	Ηλικία 18 - 38: 3,7%	Ηλικία 18 - 38:1,1%
	Ηλικία 39 - 59: 9,6%	Ηλικία 39 -59: 13,6 %	Ηλικία 39 -59: 11,1%	Ηλικία 39 - 59: 7%	Ηλικία 39 - 59: 4,9%
	Ηλικία 60 και άνω: 3,4%	Ηλικία 60 και άνω: 4%	Ηλικία 60 και άνω: 4,5%	Ηλικία 60 και άνω: 1,9%	Ηλικία 60 και άνω: 3,4%
«Θεωρώ πως η προκατάληψη κατά των μεταναστών είναι πρόβλημα στην Κύπρο και πρέπει η κυβέρνηση να δώσει λύση.»	Ηλικία 18 - 38: 1,4%	Ηλικία 18 - 38: 5,3%	Ηλικία 18 - 38:12,4%	Ηλικία 18 - 38: 12,7%	Ηλικία 18 - 38:5,3%
	Ηλικία 39 - 59: 4,3%	Ηλικία 39 -59: 9,5%	Ηλικία 39 -59: 9,1%	Ηλικία 39 - 59: 14,9%	Ηλικία 39 - 59: 8,1%
	Ηλικία 60 και άνω: 3,4%	Ηλικία 60 και άνω: 2,5%	Ηλικία 60 και άνω: 4,3%	Ηλικία 60 και άνω: 6,2%	Ηλικία 60 και άνω: 2,9%

	1,1%				
«Οι περισσότεροι μετανάστες που βρίσκονται στην Κύπρο είναι επικίνδυνοι και υπεύθυνοι για την πλειοψηφία των εγκληματικών ενεργειών.»	Ηλικία 18 - 38: 4,8% Ηλικία 39 - 59: 4,6% Ηλικία 60 και άνω: 1,4%	Ηλικία 18 - 38:10% Ηλικία 39 -59: 14,1% Ηλικία 60 και άνω: 5,5%	Ηλικία 18 - 38:12,7% Ηλικία 39 -59: 14,1% Ηλικία 60 και άνω: 4,4%	Ηλικία 18 - 38: 6,1% Ηλικία 39 - 59: 8,6% Ηλικία 60 και άνω: 4,1%	Ηλικία 18 - 38: 2,9% Ηλικία 39 - 59: 4,8% Ηλικία 60 και άνω:1,8%
«Θα ήθελα κάποιο μέλος της οικογένειας μου να παντρευτεί μετανάστη από Ευρωπαϊκή χώρα.»	Ηλικία 18 - 38: 4% Ηλικία 39 - 59: 8% Ηλικία 60 και άνω: 3,2%	Ηλικία 18 - 38: 4,6% Ηλικία 39 -59: 6% Ηλικία 60 και άνω: 1,5%	Ηλικία 18 - 38: 22,7% Ηλικία 39 -59: 22% Ηλικία 60 και άνω: 6,2%	Ηλικία 18 - 38: 4,2% Ηλικία 39 - 59: 6,6% Ηλικία 60 και άνω: 3,7%	Ηλικία 18 - 38:1,4% Ηλικία 39 - 59: 3,1% Ηλικία 60 και άνω: 2,8%
«Θα ήθελα κάποιο μέλος της οικογένειας μου να παντρευτεί μετανάστη από ‘υπανάπτυκτη-αναπτυσσόμενη χώρα.»	Ηλικία 18 - 38: 6,4% Ηλικία 39 - 59: 13,8% Ηλικία 60 και άνω: 7,8%	Ηλικία 18 - 38: 5,7% Ηλικία 39 -59: 8,6% Ηλικία 60 και άνω: 3,5%	Ηλικία 18 - 38: 20,2% Ηλικία 39 -59: 19,5% Ηλικία 60 και άνω: 3,5%	Ηλικία 18 - 38: 3,1% Ηλικία 39 - 59: 2,1% Ηλικία 60 και άνω:1,2%	Ηλικία 18 - 38:1,2% Ηλικία 39 - 59: 2% Ηλικία 60 και άνω: 1,2%
«Είναι σημαντικό να επενδυθούν χρήματα για να διδάσκονται οι μετανάστες τη μητρική τους γλώσσα.»	Ηλικία 18 - 38: 6,1% Ηλικία 39 - 59: 11,2% Ηλικία 60 και άνω:	Ηλικία 18 - 38: 8,8% Ηλικία 39 -59: 12% Ηλικία 60 και άνω: 4,8%	Ηλικία 18 - 38:10,9% Ηλικία 39 -59: 9,7% Ηλικία 60 και άνω: 2,8%	Ηλικία 18 - 38: 8% Ηλικία 39 - 59: 10,8% Ηλικία 60 και άνω: 4,5%	Ηλικία 18 - 38: 2,8% Ηλικία 39 - 59: 2,6% Ηλικία 60 και άνω: 1,1%

	4,1%				
«Τα παιδιά των μεταναστών οφείλουν να μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα και τη γλώσσα της χώρας υποδοχής (στην Κύπρο η ελληνική γλώσσα).»	Ηλικία 18 - 38: 0,6% Ηλικία 39 - 59: 2% Ηλικία 60 και άνω: 0,8%	Ηλικία 18 - 38: 0,6% Ηλικία 39 - 59: 1,2% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 5,8% Ηλικία 39 - 59: 4,3% Ηλικία 60 και άνω: 1,4%	Ηλικία 18 - 38: 18,4% Ηλικία 39 - 59: 22,3% Ηλικία 60 και άνω: 6,3%	Ηλικία 18 - 38: 11,1% Ηλικία 39 - 59: 16,4% Ηλικία 60 και άνω: 8,4%
«Είναι απαραίτητο τα ‘ντόπια’ παιδιά να γνωρίσουν τον πολιτισμό των μεταναστών στα πλαίσια της διδασκαλίας.»	Ηλικία 18 - 38: 3,2% Ηλικία 39 - 59: 5,2% Ηλικία 60 και άνω: 2,5%	Ηλικία 18 - 38: 4,8% Ηλικία 39 - 59: 8,6% Ηλικία 60 και άνω: 2,8%	Ηλικία 18 - 38: 10,5% Ηλικία 39 - 59: 13,2% Ηλικία 60 και άνω: 4,2%	Ηλικία 18 - 38: 14,3% Ηλικία 39 - 59: 15,2% Ηλικία 60 και άνω: 5,8%	Ηλικία 18 - 38: 3,7% Ηλικία 39 - 59: 4% Ηλικία 60 και άνω: 2%
«Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία.»	Ηλικία 18 - 38: 0,3% Ηλικία 39 - 59: 1,1% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 1,8% Ηλικία 39 - 59: 1,8% Ηλικία 60 και άνω: 0,5%	Ηλικία 18 - 38: 7,3% Ηλικία 39 - 59: 8,6% Ηλικία 60 και άνω: 2,9%	Ηλικία 18 - 38: 15,3% Ηλικία 39 - 59: 19% Ηλικία 60 και άνω: 7,6%	Ηλικία 18 - 38: 11,6% Ηλικία 39 - 59: 15,7% Ηλικία 60 και άνω: 6,1%
«Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία σεβασμού απέναντι στους μετανάστες.»	Ηλικία 18 - 38: 0,5% Ηλικία 39 - 59: 1,1% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 1,2% Ηλικία 39 - 59: 0,6% Ηλικία 60 και άνω: 0,9%	Ηλικία 18 - 38: 9,8% Ηλικία 39 - 59: 10,4% Ηλικία 60 και άνω: 3,2%	Ηλικία 18 - 38: 16,2% Ηλικία 39 - 59: 23,7% Ηλικία 60 και άνω: 8,7%	Ηλικία 18 - 38: 8,7% Ηλικία 39 - 59: 10,4% Ηλικία 60 και άνω: 4,3%

«Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες.»	Ηλικία 18 - 38: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 1,4%	Ηλικία 18 - 38: 8,7%	Ηλικία 18 - 38: 15,9%	Ηλικία 18 - 38: 10,1%
	Ηλικία 39 - 59: 0,8%	Ηλικία 39 - 59: 1,2%	Ηλικία 39 - 59: 10,2%	Ηλικία 39 - 59: 21,9%	Ηλικία 39 - 59: 12,1%
	Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 60 και άνω: 0,2%	Ηλικία 60 και άνω: 3,7%	Ηλικία 60 και άνω: 8,1%	Ηλικία 60 και άνω: 5,2%

Αρχικά, σε δήλωση εάν οι συμμετέχοντες/χουσες θεωρούν πως οι μετανάστες οφείλουν να εγκαταλείπουν πλήρως τον πολιτισμό της χώρας καταγωγής τους και να υιοθετούν τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής, η πλειοψηφία του δείγματος (27,6%) δήλωσε ότι διαφωνεί. Το γεγονός πως η πλειοψηφία των Ελληνοκύπριων του δείγματος (27,6%), δήλωσε ότι διαφωνεί με αυτή τη δήλωση δείχνει το σεβασμό προς τη διαφορετικότητα του «αλλού» από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων Ελληνοκύπριων της έρευνας.

Το 12,5% του δείγματος (ποσοστό που προέρχεται και από τις 3 ηλικιακές ομάδες των συμμετεχόντων), δήλωσε ότι συμφωνεί πως οι μετανάστες οφείλουν να εγκαταλείπουν πλήρως τον πολιτισμό της χώρας καταγωγής τους και να υιοθετούν τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής με τους περισσότερους συμμετέχοντες Ελληνοκύπριους να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 39 – 59 (7%). Ακόμη, σε δήλωση εάν θεωρούν οι συμμετέχοντες πως η προκατάληψη κατά των μεταναστών είναι πρόβλημα στην Κύπρο στο οποίο πρέπει η κυβέρνηση να δώσει λύση, η πλειοψηφία του δείγματος (33,8%), που προερχόταν από όλες τις ηλικιακές ομάδες, δήλωσε ότι συμφωνεί. Ένα χαμηλό ποσοστό της τάξεως 6,8% του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα με αυτή τη δήλωση, με την πλειοψηφία να ανήκει και πάλι στην ηλικιακή ομάδα 39 – 59 (4,3%). Τα πιο πάνω αποτελέσματα φανερώνουν πως η ηλικιακή ομάδα 39 – 59 είναι προκατειλημμένη απέναντι στους «ξένους», θεωρούν αυτή τους την στάση ως κάτι το φυσιολογικό και όχι ως πρόβλημα και να υποστηρίζουν την αφομοίωση των μεταναστών στο πολιτισμό της χώρας υποδοχής.

Όσον αφορά σε δήλωση εάν θα ήθελαν οι Ελληνοκύπριοι συμμετέχοντες κάποιο μέλος της οικογένειάς τους να παντρευτεί μετανάστη από Ευρωπαϊκή χώρα, η πλειοψηφία του δείγματος είχε ουδέτερη στάση (50,8%). Παρατηρήθηκε πως η ηλικιακή ομάδα 39 – 59 ήταν πιο δεκτική στο ενδεχόμενο να παντρευτεί κάποιο μέλος της οικογένειάς του να παντρευτεί μετανάστη από Ευρωπαϊκή χώρα σε ποσοστό 9,4%. Ακόμη, σε δήλωση εάν θα ήθελαν οι Ελληνοκύπριοι συμμετέχοντες του δείγματος να παντρευτεί κάποιο μέλος της οικογένειάς τους ένα μετανάστη από αναπτυσσόμενη χώρα, η πλειοψηφία του δείγματος (43,3%) δήλωσε πως ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί. Παρατηρήθηκε πως η ηλικιακή ομάδα 18 – 38 ήταν πιο δεκτική στο ενδεχόμενο να παντρευτεί κάποιο μέλος της οικογένειάς τους ένα μετανάστη από αναπτυσσόμενη χώρα (4,3%) σε σύγκριση με την ηλικιακή ομάδα 39 – 59 (4,1%) και την

ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω (2,4%). Τα πιο πάνω αποτελέσματα φανερώνουν πως οι ηλικιακές ομάδες 39-59 ετών και 60 ετών και άνω δεν είναι τόσο δεκτικοί στο να δημιουργηθούν οικογενειακοί και στενοί δεσμοί μεταξύ αυτών και μεταναστών από ευρωπαϊκή ή αναπτυσσόμενη χώρα κάτι το οποίο πιθανόν να πηγάζει από την προκατάληψη που διακατέχει κυρίως τις συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες.

Επιπλέον, σε δήλωση εάν οι περισσότεροι μετανάστες που βρίσκονται στην Κύπρο είναι επικίνδυνοι και υπεύθυνοι για την πλειοψηφία των εγκληματικών ενεργειών, η πλειοψηφία του δείγματος (31,3%) είχε μια ουδέτερη στάση καθώς, ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν. Ένα άξιο ποσοστό (29,6%) του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί με αυτή τη δήλωση με τους περισσότερους συμμετέχοντες να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 39 - 59 (14,1%). Το πιο πάνω εύρημα φανερώνει πως η ηλικιακή ομάδα 39 – 59 των Ελληνοκύπριων μπορεί να είναι προκατειλημμένη απέναντι στους ξένους αλλά, δεν αποδίδουν την ύπαρξη εγκληματικών ενεργειών σε αυτούς υποστηρίζοντας έμμεσα το ότι εγκληματικές πράξεις μπορούν να γίνουν από οποιοδήποτε άτομο ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής, φυλής, εθνικότητας κλπ.

Σχετικά με τη δήλωση, εάν είναι σημαντικό να επενδυθούν χρήματα για να διδάσκονται οι μετανάστες τη μητρική τους γλώσσα, η πλειοψηφία του δείγματος (25,5%) δήλωσε ότι διαφωνεί. Το 23,3% του δείγματος δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί και οι περισσότεροι συμμετέχοντες που δήλωσαν την ουδέτερη άποψη τους άνηκαν στην ηλικιακή ομάδα 18 – 38 (10,9%). Αυτό το εύρημα φανερώνει κατά κάποιο τρόπο τη διάθεση για επιβολή από τους Ελληνοκύπριους στους μετανάστες και της αποκοπής τους από την εκμάθηση της μητρικής τους γλώσσας αλλά, και την απροθυμία των Ελληνοκυπρίων για παροχή οποιασδήποτε χρηματικής επένδυσης στην εκμάθηση της μητρικής γλώσσας των μεταναστών.

Σε δήλωση αναφορικά με το εάν τα παιδιά των μεταναστών οφείλουν να μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα και τη γλώσσα της χώρας υποδοχής (στην Κύπρο η ελληνική γλώσσα, η πλειοψηφία του δείγματος (47%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Το 82,9% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί (47%) και πως συμφωνεί απόλυτα (35,9%) με αυτή τη δήλωση. Οι περισσότεροι που δήλωσαν την απόλυτη συμφωνία τους και τη συμφωνία τους (28,7%) άνηκαν στην ηλικιακή ομάδα 39 – 59 ετών. Όσον αφορά, σε δήλωση εάν είναι απαραίτητο τα «ντόπια» παιδιά να γνωρίσουν τον πολιτισμό των μεταναστών στα πλαίσια της διδασκαλίας, η πλειοψηφία του δείγματος (35,4%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Το 9,7% του δείγματος δήλωσε την απόλυτη συμφωνία του ως προς την συγκεκριμένη δήλωση, με τους περισσότερους συμμετέχοντες (4%) να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 39 – 59 ετών.

Επιπρόσθετα, σε δήλωση εάν η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία, η πλειοψηφία του δείγματος (41,9%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Το 75,4% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί (41,9%) και συμφωνεί απόλυτα (33,5%) ενώ, το 5,8% του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα (1,7%) και διαφωνεί (4,1%). Παρατηρήθηκε πως οι ηλικιακές ομάδες 18 – 38 ετών και 39 – 59 ετών είχαν ακριβώς το ίδιο ποσοστό (1,8%) ως προς τη διαφωνία τους αναφορικά με το κατά πόσο η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία.

Σε δήλωση εάν η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία σεβασμού απέναντι στους μετανάστες, η πλειοψηφία του δείγματος (48,6%) δήλωσε ότι συμφωνεί με τους περισσότερους συμμετέχοντες (23,7%) να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 39 – 59 ετών. Σχετικά με τη δήλωση εάν η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες, η πλειοψηφία του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί (45,9%), με τους περισσότερους συμμετέχοντες και πάλι να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 39 – 59 ετών (21,9%). Το 73,3% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί (45,9%) και συμφωνεί απόλυτα (27,4%) ενώ, το 4,2% του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί (2,8%) και διαφωνεί απόλυτα (1,4%) πως η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες. Παρατηρήθηκε πως οι ηλικιακές ομάδες 18 – 38 και 60 ετών κα άνω είχαν ακριβώς το ίδιο ποσοστό (0,3%) που δήλωσαν ότι διαφωνούν απόλυτα με αυτή τη δήλωση.

Στην παρούσα έρευνα εφαρμόστηκε ο έλεγχος (χ^2) για να διερευνηθεί η συσχέτιση μεταξύ κάποιων μεταβλητών. Ο λόγος που επιλέχθηκε το κριτήριο (χ^2) είναι διότι οι μεταβλητές που περιλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ» είναι παραμετρικές. Με το κριτήριο χ^2 ελέγχθηκαν οι μεταβλητές «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία» και «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες» κατά πόσο έχουν στατιστικά σημαντική εξάρτηση. Παρατηρήθηκε πως οι μεταβλητές «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία» και «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες» έχουν ισχυρή στατιστικά σημαντική εξάρτηση μεταξύ τους καθώς, το $\chi^2(16) = 690,974$ και το $p\text{-value}=0,00 < 0,05$.

Πίνακας 2: Συσχέτιση «ΣΤΑ.ΣΧΕΙ»

Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία. * Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες. Cross tabulation

Count

Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες.

		Διαφωνώ απόλυτα		Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ		Συμφωνώ απόλυτα		Total
		Διαφωνώ	0	1	3	0		
Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει	Διαφωνώ απόλυτα	7	0	1	3	0	11	
	Διαφωνώ	0	10	9	7	1	27	

στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία.	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	1	2	70	47	5	125
	Συμφωνώ	0	3	54	178	44	279
	Συμφωνώ απόλυτα	1	3	17	70	130	221
Total		9	18	151	305	180	663

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	690,974 ^a	16	,000
Likelihood Ratio	331,680	16	,000
Linear-by-Linear Association	221,171	1	,000
N of Valid Cases	663		

a. 10 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,15.

Πίνακας 3: «ΜΕ.ΣΤΑ.»

Δηλώσεις	Linkert				
	Κλίμακα				
	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
«Κάποιες φορές αντιμετωπιστήκατε με λιγότερη ευγένεια από τους Κύπριους.»	Ηλικία 18 - 38: 16,4%	Ηλικία 18 - 38: 13,2%	Ηλικία 18 - 38: 11,3%	Ηλικία 18 - 38: 12,6%	Ηλικία 18 - 38: 9,7%
	Ηλικία 39 -	Ηλικία 39 -59:	Ηλικία 39 -59:	Ηλικία 39 -	Ηλικία 39 -

	59: 6,9% Ηλικία 60 και άνω: 1,6%	6% Ηλικία 60 και άνω: 1,3%	4,4% Ηλικία 60 και άνω: 3,5%	59: 8,5% Ηλικία 60 και άνω: 2,2%	59: 1,6% Ηλικία 60 και άνω: 0,9%
«Υπήρξαν φορές όπου οι Κύπριοι (στην πλειοψηφία) σας αποκάλεσαν με ψευδώνυμα.»	Ηλικία 18 - 38: 18,2% Ηλικία 39 - 59: 7,2% Ηλικία 60 και άνω: 0,9%	Ηλικία 18 - 38: 4,4% Ηλικία 39 - 59: 4,1% Ηλικία 60 και άνω: 1,6%	Ηλικία 18 - 38: 8,2% Ηλικία 39 - 59: 5% Ηλικία 60 και άνω: 2,5%	Ηλικία 18 - 38: 11,6% Ηλικία 39 - 59: 6% Ηλικία 60 και άνω: 3,1%	Ηλικία 18 - 38: 21% Ηλικία 39 - 59: 5% Ηλικία 60 και άνω: 1,3%
«Έχετε αποθαρρυνθεί άδικα από τον Κύπριο/την Κύπρια εργοδότη/τρια σας.»	Ηλικία 18 - 38: 22,1% Ηλικία 39 - 59: 7,9% Ηλικία 60 και άνω: 2,8%	Ηλικία 18 - 38: 9,8% Ηλικία 39 - 59: 6,6% Ηλικία 60 και άνω: 1,6%	Ηλικία 18 - 38: 12,9% Ηλικία 39 - 59: 4,4% Ηλικία 60 και άνω: 2,2%	Ηλικία 18 - 38: 8,5% Ηλικία 39 - 59: 6,3% Ηλικία 60 και άνω: 2,5%	Ηλικία 18 - 38: 10,1% Ηλικία 39 - 59: 1,9% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%
«Θα θέλατε κάποιο μέλος της οικογένειάς σας να παντρευτεί Ελληνοκύπριο/Ελληνοκύπρια.»	Ηλικία 18 - 38: 18,3% Ηλικία 39 - 59: 2,5% Ηλικία 60 και άνω: 0,6%	Ηλικία 18 - 38: 6,3% Ηλικία 39 - 59: 2,2% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 18,3% Ηλικία 39 - 59: 8,2% Ηλικία 60 και άνω: 3,2%	Ηλικία 18 - 38: 12,9% Ηλικία 39 - 59: 10,4% Ηλικία 60 και άνω: 4,7%	Ηλικία 18 - 38: 7,6% Ηλικία 39 - 59: 3,8% Ηλικία 60 και άνω: 0,6%
«Είναι σημαντικό να επενδυθούν χρήματα για να διδάσκεστε τη μητρική σας γλώσσα.»	Ηλικία 18 - 38: 5,7% Ηλικία 39 - 59: 1% Ηλικία 60 και άνω: 1%	Ηλικία 18 - 38: 3,5% Ηλικία 39 - 59: 2,9% Ηλικία 60 και άνω: 1%	Ηλικία 18 - 38: 9,6% Ηλικία 39 - 59: 4,8% Ηλικία 60 και άνω: 3,5%	Ηλικία 18 - 38: 20,1% Ηλικία 39 - 59: 14,3% Ηλικία 60 και άνω: 3,1%	Ηλικία 18 - 38: 24,2% Ηλικία 39 - 59: 4,5% Ηλικία 60 και άνω: 1,3%

	και άνω: 0%			άνω: 3,5%	άνω: 1,6%
« Τα παιδιά σας ή τα παιδιά των συμπατριωτών σας οφείλουν να μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα και τη γλώσσα της χώρας υποδοχής (στην Κύπρο η ελληνική γλώσσα).»	Ηλικία 18 - 38: 4,1% Ηλικία 39 - 59: 0,6% Ηλικία 60 και άνω: 0%	Ηλικία 18 - 38: 1,9% Ηλικία 39 -59: 0,3% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 7,2% Ηλικία 39 -59: 3,8% Ηλικία 60 και άνω: 1,9%	Ηλικία 18 - 38: 19,2% Ηλικία 39 - 59: 14,5% Ηλικία 60 και άνω: 4,4%	Ηλικία 18 - 38: 30,8% Ηλικία 39 - 59: 8,2% Ηλικία 60 και άνω: 2,8%
«Είναι απαραίτητο τα ‘ντόπια’ παιδιά να γνωρίσουν τον πολιτισμό των μεταναστών στα πλαίσια της διδασκαλίας.»	Ηλικία 18 - 38: 6,7% Ηλικία 39 - 59: 0,6% Ηλικία 60 και άνω: 0 %	Ηλικία 18 - 38: 4,1% Ηλικία 39 -59: 2,2% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 13,3% Ηλικία 39 - 59: 6% Ηλικία 60 και άνω: 2,2%	Ηλικία 18 - 38: 17,8% Ηλικία 39 - 59: 13,7% Ηλικία 60 και άνω: 4,1%	Ηλικία 18 - 38: 21,9% Ηλικία 39 - 59: 4,1% Ηλικία 60 και άνω: 2,9%
«Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία.»	Ηλικία 18 - 38: 1,6% Ηλικία 39 - 59: 0,3% Ηλικία 60 και άνω: 0%	Ηλικία 18 - 38: 1,9% Ηλικία 39 -59: 0% Ηλικία 60 και άνω: 0%	Ηλικία 18 - 38: 5,7% Ηλικία 39 -59: 3,1% Ηλικία 60 και άνω: 0,9%	Ηλικία 18 - 38: 21,7% Ηλικία 39 - 59: 14,5% Ηλικία 60 και άνω: 5,7%	Ηλικία 18 - 38: 32,7% Ηλικία 39 - 59: 9,1% Ηλικία 60 και άνω: 2,8%
«Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία σεβασμού απέναντι στους μετανάστες.»	Ηλικία 18 - 38: 1,9% Ηλικία 39 - 59: 0,3% Ηλικία 60 και άνω: 0%	Ηλικία 18 - 38: 2,5% Ηλικία 39 -59: 0,3% Ηλικία 60 και άνω: 0,3%	Ηλικία 18 - 38: 11,3% Ηλικία 39 -59: 3,8% Ηλικία 60 και άνω: 1,6%	Ηλικία 18 - 38: 24,8% Ηλικία 39 - 59: 16,7% Ηλικία 60 και άνω: 5%	Ηλικία 18 - 38: 23% Ηλικία 39 - 59: 6% Ηλικία 60 και άνω: 2,5%
«Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε	Ηλικία 18 - 38: 2,2%	Ηλικία 18 - 38: 1,9% Ηλικία 39 -59:	Ηλικία 18 - 38: 10,7%	Ηλικία 18 - 38: 23% Ηλικία 39 -	Ηλικία 18 - 38: 25,8%

Κύπριους και μετανάστες.»	Ηλικία 39 - 59: 0,9% Ηλικία 60 και άνω: 0%	1,3% Ηλικία 60 και άνω: 0%	Ηλικία 39 -59: 3,5% Ηλικία 60 και άνω: 1,3%	59: 12,9% Ηλικία 60 και άνω: 4,4%	Ηλικία 39 - 59: 8,5% Ηλικία 60 και άνω: 3,8%
---------------------------	---	-------------------------------	--	--------------------------------------	---

Αρχικά, σε δήλωση εάν κάποιες φορές οι αλλοδαποί συμμετέχοντες της έρευνας αντιμετωπιστήκαν με λιγότερη ευγένεια από τους Ελληνοκύπριους, η πλειοψηφία του δείγματος (24,8%) δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα. Παρατηρήθηκε πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες του δείγματος που δήλωσαν την απόλυτη συμφωνία για τη συγκεκριμένη δήλωση ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18 – 38 ετών(9,7%). Σε δήλωση εάν υπήρξαν φορές όπου οι Ελληνοκύπριοι (στην πλειοψηφία) τους αποκάλεσαν με ψευδώνυμα, η πλειοψηφία του δείγματος (26,3%) δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα. Από το 15,7% του δείγματος που δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί πως υπήρξαν φορές όπου οι Ελληνοκύπριοι (στην πλειοψηφία) τους αποκάλεσαν με ψευδώνυμα, η ηλικιακή ομάδα 39 – 59 ετών (5%) έχει διπλάσιο ποσοστό από την ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω (2,5%).

Σχετικά σε δήλωση εάν οι αλλοδαποί συμμετέχοντες έχουν αποθαρρυνθεί άδικα από τον Κύπριο εργοδότη τους, η πλειοψηφία του δείγματος (32,8%) δήλωσε την απόλυτη διαφωνία. Το 19,6% του δείγματος δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με αυτή τη δήλωση, με τους περισσότερους συμμετέχοντες (12,9%) να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18 – 38 ετών. Ακόμη, σε δήλωση εάν οι αλλοδαποί συμμετέχοντες θα ήθελαν κάποιο μέλος της οικογένειας τους να παντρευτεί Ελληνοκύπριο/Ελληνοκύπρια, η πλειοψηφία του δείγματος (29,7%) δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, με τους περισσότερους συμμετέχοντες (18,3%) να ανήκουν στην ηλικία 18 – 38 ετών.

Όπως μπορεί να παρατηρήσει κάνεις τα πιο πάνω ευρήματα είναι πάρα πολύ ενθαρρυντικά αφού, φανερώνουν πως οι Ελληνοκύπριοι στην πλειοψηφία τους σύμφωνα με τους αλλοδαπούς συμμετέχοντες δεν τους κακομεταχειρίζονται, δεν τους αποθαρρύνουν και ούτε τους αντιμετωπίζουν με λιγότερη ευγένεια. Θα μπορούσε να διατυπωθεί ακόμη, σύμφωνα με τα πιο πάνω στοιχεία οι Ελληνοκύπριοι αποδέχονται τη διαφορετικότητα και σέβονται το κάθε άτομο ξεχωριστά ανεξαρτήτως των όποιων διαφορών (πχ κοινωνικών, οικονομικών, πολιτισμικών κλπ).

Επιπλέον, σε δήλωση εάν είναι σημαντικό να επενδυθούν χρήματα για να διδάσκονται οι αλλοδαποί συμμετέχοντες τη μητρική τους γλώσσα, η πλειονότητα του δείγματος (37,9%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Παρατηρήθηκε πως κανένας συμμετέχοντας που ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω δεν δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα (0%) με αυτή τη δήλωση. Όσον αφορά σε δήλωση εάν τα παιδιά τους ή τα παιδιά των συμπατριωτών τους οφείλουν να μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα και τη γλώσσα της χώρας υποδοχής (στην Κύπρο η ελληνική γλώσσα), η πλειονότητα του δείγματος (41,8%) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα. Παρατηρήθηκε πως κανένας συμμετέχοντας που ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω δεν δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα (0%) με αυτή τη δήλωση.

Αναφορικά με το εάν είναι απαραίτητο τα «ντόπια» παιδιά να γνωρίσουν τον πολιτισμό τους στα πλαίσια της διδασκαλίας, η πλειονότητα του δείγματος (35,6%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Παρατηρήθηκε πως κανένας συμμετέχοντας που ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω δεν δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα (0%) με τη συγκεκριμένη δήλωση. Επίσης, σε δήλωση εάν η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία, η πλειοψηφία του δείγματος (44,7%) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα. Το 86,5% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα (44,7%) και συμφωνεί (41,8%) ενώ, το 3,8% του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί (1,9%) και διαφωνεί απόλυτα (1,9%) για το ότι η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία. Παρατηρήθηκε πως κανένας συμμετέχοντας που ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω (0%) δεν δήλωσε ότι διαφωνεί και διαφωνεί απόλυτα πως η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία.

Από τα πιο πάνω αποτελέσματα διαπιστώνεται πως οι αλλοδαποί στην πλειοψηφία τους (35.6%), θεωρούν πως τα ντόπια παιδιά στο πλαίσιο της διδασκαλίας είναι αναγκαίο να γνωρίζουν τον πολιτισμό των μεταναστών και πως μέσω της διαπολιτισμικής αγωγής θα επιτευχθεί η αποδοχή των μεταναστών στην Κυπριακή κοινωνία.

Επιπρόσθετα, σε δήλωση εάν η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία σεβασμού απέναντι στους μετανάστες, η πλειοψηφία του δείγματος (46,5%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Το 77,9% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα (31,4%) και συμφωνεί (46,5%) ενώ, το 5,3% του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί (3,1%) και διαφωνεί απόλυτα (2,2%) για το ότι η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία σεβασμού απέναντι στους μετανάστες. Παρατηρήθηκε πως κανένας συμμετέχοντας που ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω (0%) δεν δήλωσε ότι διαφωνεί απόλυτα πως η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία σεβασμού απέναντι στους μετανάστες.

Τέλος, σε δήλωση εάν η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους και μετανάστες, η πλειοψηφία του δείγματος (40,3%) δήλωσε ότι συμφωνεί. Το 78,4% του δείγματος δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα (38,1%) και συμφωνεί (40,3%) ενώ, το 6,2% του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί (3,1%) και διαφωνεί απόλυτα (3,1%) για το ότι η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους και μετανάστες. Παρατηρήθηκε πως η ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω δεν δήλωσε καθόλου ότι διαφωνεί και διαφωνεί απόλυτα (0%) για το ότι η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Ελληνοκύπριους και μετανάστες.

Τα πιο πάνω αποτελέσματα δείχνουν ξεκάθαρα πως οι αλλοδαποί στην πλειοψηφία τους πιστεύουν ανεξαρτήτως ηλικιακής ομάδας θεωρούν πως η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία σεβασμού απέναντι στους μετανάστες όπως, και στη δημιουργία φιλικών σχέσεων ανάμεσα σε γηγενείς και ξένους.

Εφαρμόστηκε ο έλεγχος (χ^2) και για το ερωτηματολόγιο «ΜΕ.ΣΤΑ» για να διερευνηθεί η συσχέτιση μεταξύ κάποιων μεταβλητών. Ο λόγος που επιλέχθηκε το κριτήριο (χ^2) είναι διότι

οι μεταβλητές που περιλαμβάνονταν στο ερωτηματολόγιο «ΜΕ.ΣΤΑ.» είναι παραμετρικές. Ελέγχθηκε κατά πόσο οι μεταβλητές «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία» και «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες» εάν έχουν στατιστικά σημαντική εξάρτηση. Παρατηρήθηκε πως οι μεταβλητές «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία» και «Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες» έχουν ισχυρή στατιστικά σημαντική εξάρτηση μεταξύ τους καθώς, το $\chi^2(16) = 189,548$ και το $p\text{-value}=0,00<0,05$.

Πίνακας 4: Συσχέτιση «ΜΕ.ΣΤΑ»

Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία. * Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες. Cross tabulation

Count		Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες.					
		Διαφωνώ απόλυτα		Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ		Συμφωνώ απόλυτα	
		Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	Total
Η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των μεταναστών στην κυπριακή κοινωνία.	Διαφωνώ απόλυτα	4	1	0	0	1	6
	Διαφωνώ	0	1	2	1	2	6
	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	0	2	11	14	4	31
	Συμφωνώ	3	3	19	88	22	135
	Συμφωνώ απόλυτα	3	3	17	27	92	142
Total		10	10	49	130	121	320

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	189,548 ^a	16	.000

<i>Likelihood Ratio</i>	130,027	16	,000
<i>Linear-by-Linear Association</i>	54,514	1	,000
<i>N of Valid Cases</i>	320		

a. 17 cells (68,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,19.

5. Συμπεράσματα

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων οδήγησε στην εξαγωγή σπουδαίων ευρημάτων και συμπερασμάτων αναφορικά με τις στάσεις και σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους και τους αλλοδαπούς εν έτη 2020 στην Κύπρο. Επιπλέον, τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας έδωσαν απαντήσεις ως προς το κατά πόσο υπάρχει διαφοροποίηση στις στάσεις των γηγενών και αλλοδαπών, στη διαφοροποίηση αυτών των στάσεων αναλόγως του φύλου του ατόμου και της θετικής συμβολής της διαπολιτισμικής αγωγής στη διαμόρφωση θετικών στάσεων και σχέσεων έναντι των ατόμων διαφορετικών εθνοτήτων.

Όπως διαφάνηκε τόσο οι Ελληνοκύπριοι όσο και οι αλλοδαποί εκφράζουν τη συμφωνία τους ως προς τη συμβολή της διαπολιτισμικής αγωγής στην αποδοχή των μεταναστών, στη δημιουργία σεβασμού και φιλικών σχέσεων. Η άποψη αυτή των Ελληνοκυπρίων και αλλοδαπών αναφορικά με τη συμβολή της διαπολιτισμικής αγωγής στην αποδοχή των ατόμων από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα έρχεται σε συμφωνία με τη βιβλιογραφία (Δαμανάκης, 1989).

Συγκεκριμένα, ο Δαμανάκης (1989), υποστηρίζει πως η «διαπολιτισμική αγωγή» απευθύνεται σε «ντόπιους» και «ξένους» και επιδιώκει να τους ευαισθητοποιήσει έτσι, ώστε να κυριαρχεί μεταξύ τους μια αμοιβαία ανοχή, κατανόηση, αναγνώριση και αποδοχή.

Οι Ελληνοκύπριοι όπως διαφάνηκε, συμφωνούν (33,8%) πως η προκατάληψη αποτελεί πρόβλημα στην Κύπρο στο οποίο η Κυπριακή κυβέρνηση καλείται να δώσει λύση. Μάλιστα η ηλικιακή ομάδα 39-59 ετών είχε το μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνίας και απόλυτης συμφωνίας με αυτή τη δήλωση σε σχέση με τις άλλες δύο ηλικιακές ομάδες. Η πιο πάνω άποψη των Ελληνοκύπριων συμμετεχόντων που απάντησαν καταφατικά στην εν λόγω δήλωση υποστηρίζεται και από διάφορους ερευνητές όπου, σύμφωνα με αυτούς η προκατάληψη ως θετική ή αρνητική στάση, υπάρχει όταν το άτομο έχει στερεοτυπικές σκέψεις έναντι σε συγκεκριμένα άτομα ή σε συγκεκριμένες ομάδες (Ιωαννίδου – Johnson, 1998) και επεκτείνει την αρνητική συμπεριφορά του ατόμου σε μια άλλη κοινωνική ομάδα κάτι που την καθιστά ως πρόβλημα στο οποίο η λύση του είναι επιτακτική (Tajfel&Fraser, 1978).

Ακόμη, οι Ελληνοκύπριοι θεωρούν πως τα παιδιά των μεταναστών οφείλουν να μαθαίνουν τη μητρική τους γλώσσα και τη γλώσσα της υποδοχής (στην Κύπρο η ελληνική γλώσσα) με τις ηλικιακές ομάδες 18-38 (18,4%) και 39-59 (22,3%) να συμφωνούν σε μεγαλύτερο ποσοστό από τα άτομα που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 60 ετών και άνω(6,3%). Αυτό φανερώνει πως οι Ελληνοκύπριοι ηλικίας 18-59 ετών είναι πιο δεκτικοί από τους Ελληνοκύπριους ηλικίας 60 ετών και άνω ως προς τη «διαφορετικότητα» και έχουν μια θετικότερη στάση ως προς την παροχή του δικαιώματος για εκμάθηση της μητρικής γλώσσας στα αλλοδαπά παιδιά και της μη αποστέρησης τους από το δικαίωμα γνώσης της μητρικής τους γλώσσας.

Μάλιστα οι Ελληνοκύπριοι ηλικίας 18-59 ετών(29,5%), θεωρούν και εκφράζουν τη συμφωνία τους με τη δήλωση πως τα ντόπια παιδιά είναι απαραίτητο να γνωρίζουν τον πολιτισμό των μεταναστών στα πλαίσια της διδασκαλίας φανερώνοντας τη διάθεσή τους για τη δημιουργία «γέφυρας επικοινωνίας» ανάμεσα σε ντόπιους και ξένους όπως και του ενδιαφέροντός τους για γνωριμία με άλλους πολιτισμούς. Σε αυτό το σημείο αξίζει να καταγραφεί πως η γνωριμία με τον «άλλον», όπως επισημαίνει ο Νικολάου (2010), πιθανόν να μειώσει οποιεσδήποτε προκαταλήψεις ή στερεότυπα που αφορούν τον «άλλον» και διευκολύνει τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Οι Ελληνοκύπριοι συμμετέχοντες σε υψηλό ποσοστό (51%) εξέφρασαν μια ουδέτερη στάση ως προς την επιθυμία τους στο να παντρευτεί κάποιο μέλος της οικογένειάς τους μετανάστη από Ευρωπαϊκή χώρα, ή από «υποανάπτυκτη» - αναπτυσσόμενη χώρα φανερώνοντας την ύπαρξη μιας ξеноφοβίας που εξηγείται με έναν απλό ορισμό ως ο φόβος προς τους ξένους (Demetriou, 2013).

Πάρα πολύ ενθαρρυντικά ήταν τα αποτελέσματα που εξήχθηκαν από το ερωτηματολόγιο «ΜΕ.ΣΤΑ.» που απευθυνόταν στους αλλοδαπούς που κατοικούν σε επαρχίες της ελεύθερης Κύπρου, καθώς, η πλειοψηφία των αλλοδαπών του δείγματος ανεξαρτήτως ηλικιακής ομάδας υποστήριξε πως οι Ελληνοκύπριοι εργοδότες δεν τους αποθαρρύνουν (32,8%) ούτε τους αντιμετώπιζουν με λιγότερη ευγένεια (24,9%).

Ως προς τη διαπολιτισμική αγωγή τόσο οι Ελληνοκύπριοι όσο και οι αλλοδαποί συμμετέχοντες εξέφρασαν την άποψη ότι η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στην αποδοχή των άλλων, δημιουργεί το αίσθημα του σεβασμού προς τους άλλους και φιλικών κοινωνικών σχέσεων μεταξύ τους κάτι που υποστηρίζεται και βιβλιογραφικά.

Σε δήλωση εάν η διαπολιτισμική αγωγή συμβάλλει στη δημιουργία φιλικών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα σε Κύπριους και μετανάστες, η πλειοψηφία των μεταναστών του δείγματος (40,3%) και πάλι δήλωσε την συμφωνία της με αυτή τη δήλωση.

Εν κατακλείδι, οι αλλοδαποί συμμετέχοντες στη πλειοψηφία τους (29,7%) εξέφρασαν μια ουδέτερη τοποθέτηση αναφορικά με την επιθυμία τους να παντρευτεί κάποιο μέλος της οικογένειάς τους Ελληνοκύπριο/Ελληνοκύπρια με τους αλλοδαπούς που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18-38 ετών να τοποθετείται ουδέτερα σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό (18,3%) από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες. Έτσι, διαπιστώνεται πως τόσο οι Ελληνοκύπριοι συμμετέχοντες όσο και οι αλλοδαποί σε υψηλό ποσοστό εξέφρασαν μια ουδέτερη στάση ως

προς την επιθυμία τους στο να παντρευτεί κάποιο μέλος της οικογένειας τους ένα άτομο που προέρχεται από διαφορετική χώρα καταγωγής από τη δική τους φανερώνοντας την ύπαρξη μιας ξενοφοβίας που εξηγείται με έναν απλό ορισμό ως ο φόβος προς τους ξένους (Demetriou, 2013).

6. Περιορισμοί της έρευνας

Εντοπίστηκαν αρκετές δυσκολίες κατά τη διαδικασία συλλογής των δεδομένων ποσοτικού χαρακτήρα. Η απροθυμία για συμμετοχή στην εν λόγω έρευνα, η απρεπής συμπεριφορά ορισμένων ατόμων προς την ερευνήτρια και γενικότερα προς την ερευνητική διαδικασία και το συναίσθημα φόβου και ανησυχίας που κατέχει τους αλλοδαπούς απέναντι στους Κύπριους, αποτέλεσαν εμπόδια στην ερευνητική προσπάθεια συλλογής των δεδομένων.

Ακολούθως, η έλευση της πανδημίας του κορονοϊού (SARS-COV19), που είχε ως επακόλουθο τη δημιουργία του αισθήματος φόβου στην επικοινωνιακή διαδικασία των ατόμων, την απαγόρευση διανομής και παροχής εντύπων και την υποβολή καραντίνας για διάστημα 3 μηνών, «πάγωσαν» τη διαδικασία συλλογής των ερευνητικών δεδομένων. Παρ’ όλες τις πιο πάνω αντιξοότητες η ερευνήτρια συνέχισε με σθένος την προσπάθεια συλλογής των δεδομένων που ήταν απαραίτητα για την υλοποίηση της εν λόγω έρευνας και έχοντας δύναμη, αποφασιστικότητα, υπομονή και επιμονή πέτυχε το στόχο της και σύλλεξε τα ποσοτικά δεδομένα που χρειαζόταν.

Η ερευνήτρια έχοντας ολοκληρώσει την πρώτη φάση της έρευνας της(την ποσοτική έρευνα) θα συνεχίσει στη δεύτερη φάση της έρευνας της (την ποιοτική έρευνα) όπου θα πραγματοποιηθούν συνεντεύξεις σε γηγενείς και αλλοδαπούς στην Κύπρο που θα οδηγήσουν σε περαιτέρω και εις βάθος ανάλυση των αρχικών ποσοτικών δεδομένων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνικές

- Γεώργας Δ. (1986). Κοινωνική Ψυχολογία, Τόμος Α’. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γεώργας Δ. (1990). Κοινωνική Ψυχολογία, Τόμος Β’. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γεωργογιάννης, Π. (2008). Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Επιστημονική σειρά: Βηματισμοί για μια αλλαγή στην εκπαίδευση, τόμος. 7. Πάτρα: Tyrocenter.
- Γκότοβος, Α. (2002). Εκπαίδευση και ετερότητα. Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γουλιάμος, Κ., & Βρυωνίδης, Μ. (2010). Όψεις της Κυπριακής Κοινωνίας. Λευκωσία: Εν Τύποις.
- Δαμανάκης Μ. (1989). Πολυπολιτισμική – Διαπολιτισμική Αγωγή. Αφετηρία, στόχοι, προοπτικές. Αθήνα: Τα εκπαιδευτικά, τ.16, 75-87.

- Ευαγγέλου, Ο. (2007). Διαπολιτισμικά αναλυτικά προγράμματα. Αθήνα: Τυποθητό.
- Ιωαννίδου – Johnson, Α. (1998). Προκατάληψη. Ποιος; Εγώ; Η δυναμική ανάμεσα στην προκατάληψη και την ψυχολογική ωριμότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Νικολάου, Γ. (2010). Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο δημοτικό σχολείο: από την «ομοιογένεια» στην πολυπολιτισμικότητα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παλαιολόγου, Ν. & Ευαγγέλου, Ο. (2003). Διαπολιτισμική Παιδαγωγική: εκπαιδευτικές, διδακτικές, ψυχολογικές προσεγγίσεις. Αθήνα: Ατραπός.
- Πασιαρδής, Π., Χριστοφίδης Α., Νεάρχου Π. (2001) Η αγορά εργασίας στην Κύπρο: Ξένοι εργάτες και διαρθρωτικά προβλήματα. Λευκωσία: Ερευνα Πανεπιστημίου Κύπρου - Μονάδα Οικονομικών ερευνών.
- Πετράκου, Η. (2009). Παράνομη μετανάστευση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Μετανάστευση και Μειονότητες – Λόγος και Πολιτικές. Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Τζιντζίδης, Α., & Βεργίδης, Δ. (2008). Μετεκπαίδευση των δασκάλων και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Πάτρα: Tyrocenter.
- Τριμικλινώτης Ν. (2019). Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα. Η Κύπρος ως νέο προσφυγικό «hotspot» της Ευρώπης. Προκλήσεις για μια διαιρεμένη χώρα. FriedrichEbertStiftung.
- Φωτίου, Σ. (2010). Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στο κυπριακό δημοτικό σχολείο. Εκπαιδευτικός Όμιλος Κύπρου, τεύχ. 11.
- Χαράκης Κρ. (2005). Η αντικοινωνική συμπεριφορά των νέων της Κύπρου. Αθήνα: Σάκκουλας.

Ξενόγλωσσες

- Olson, J.M., & Zanna, M.P. (1993). Attitudes and Attitudes Change. Annual Review of Psychology
- Pratkanis, S. J. Breckler, & A. G. Greenwald (Eds.) (1989), The third Ohio State University Vol. on attitudes and persuasion. *Attitude structure and function* (p. 311–337). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Tajfel, H. Fraser C. (1978). Introducing social psychology. Harmondsworth Middlessex.
- Trimikliniotis, N., & Demetriou C. (2004). Active Civic Participation of Immigrants in Cyprus Country Report Prepared for the European Research Projects Politis, Oldenburg.

Ιστοσελίδες

Ελληνόγλωσσες ιστοσελίδες

Δημοσιογραφική ομάδα sigmalive (2020). Αναλυτικά η νέα μεταναστευτική πολιτική – Αυστηρότητα μέτρα. Ανακτήθηκε 20 Ιουνίου, 2020, από <https://www.sigmalive.com/news/politics/635308/ti-nea-metanasteftiki-politiki-parousiazei-o-ypourgos-esoterikon>

Καμπούρης Θ. (2020). Μήπως η διαπολιτισμική εκπαίδευση κρίνεται αναγκαία στις μέρες μας; Ανακτήθηκε 11 Ιουλίου, 2020, από https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/327141_mipos-i-diapolitismiki-ekpaideysi-krinetai-anagkaia-stis-meres-mas.

Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας (2011). Ανακτήθηκε 25 Ιανουαρίου 2020, από https://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_22main_gr/populationcondition_22main_gr?OpenForm&sub=2&sel=2

Ξενόγλωσσες ιστοσελίδες

Demetriou (2013). FromPhiloxeniatoXenophobia? Relations between Xenophobic Tendencies and Parental Acceptance – Rejection Childhood Experiences for Greek Cypriot University Students. *International Journal Social Sciences and Education* 2 (3). Διαθέσιμοστο [link](https://www.researchgate.net/publication/321154066_From_Philoxenia_to_Xenophobia_Relations_between_Xenophobic_Tendencies_and_Parental_Acceptance-Rejection_Childhood_Experiences_for_Greek_Cypriot_University_Students) https://www.researchgate.net/publication/321154066_From_Philoxenia_to_Xenophobia_Relations_between_Xenophobic_Tendencies_and_Parental_Acceptance-Rejection_Childhood_Experiences_for_Greek_Cypriot_University_Students (τελευταίαενημέρωση 08/06/20).

Petty, R. E., Cacioppo, J. T., & Goldman, R. (1981). Personal involvement as a determinant of argument-based persuasion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41(5), 847–855. Διαθέσιμο στο [link https://doi.org/10.1037/0022-3514.41.5.847](https://doi.org/10.1037/0022-3514.41.5.847) (τελευταία ενημέρωση 28/05/20)